

STUDIUM PRAWA EUROPEJSKIEGO

Katarzyna Kołodziejczyk

Aleksandra Banasiewicz – Tenerowicz

Zbiór konspektów

KOMITET ORGANIZACYJNY
Konkursu
Bezpieczna Szkoła – Bezpieczny Uczeń

Skrypt przygotowany w ramach działalności

Fundacji Państwo Obywatelskie

ul. Prosta 2/14 lok. 204, 00-850 Warszawa

tel./fax. 22/833-38-90; 833-39-90

www.bezpieczna-szkola.com

e-mail: sekretariat@bezpieczna-szkola.com

info@spe.edu.pl

Copyright by

Fundacja Państwo Obywatelskie

Spis treści

Konspekt 1: Państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel.....	4
Konspekt 2: Co powinno się zmienić w Twojej szkole, rodzinie, otoczeniu, by poprawić relacje między ludźmi (nauczyciel-uczeń, dziecko-rodzina, koledzy w miejscu zamieszkania, osiedlu, miejscowości).....	11
Konspekt 3: Bezpieczne zachowanie w szkole, w domu, na ulicy.	17
Konspekt 4: Prawna ochrona dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej, a zwyczaje szkolne.	22
Konspekt 5: Tytoń, narkotyki, dopalacze - jak się przed tym bronić?.....	26
Konspekt 6: Kibole, blockersi, grupy podwórkowe - co robić, jeśli rozpoznajesz zagrożenie, jak się bronić przed wciągnięciem do „paczki”?	29
Konspekt 7: Mój przyjaciel jest inwalidą – jak kształtować podstawy akceptujące niepełnosprawność	33
Konspekt 8: Nie jesteś sam.....	36
Konspekt 9: Przestrzeganie prawa to obowiązek każdego, także ucznia... ..	40
Konspekt 10: Asertywność.....	46

Temat: Państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel.

Cele ogólne:

Definiowanie i rozumienie pojęć z zakresu edukacji obywatelskiej: państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel.

Kształtowanie uczuć i postaw patriotycznych.

Cele szczegółowe:

Uczeń potrafi:

- określić pojęcia: państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel;
- odnajdywać i gromadzić informacje na podstawie fragmentu tekstu;
- posługiwać się Słownikiem języka polskiego;
- pracować w grupie;
- wyciągać wnioski na podstawie zebranych informacji;
- dokonywać próby definiowania pojęć.

Formy pracy:

- grupowa;
- indywidualna.

Metody pracy:

- praca w grupie, praktyczna – wyszukiwanie i gromadzenie informacji;
- słowna – instrukcje, objaśnienia, rozmowa nauczająca – wyciąganie wniosków, zestawienie informacji, komentarze, debata „za i przeciw”.

Środki dydaktyczne:

Arkusze szarego papieru, markery, fragmenty Konstytucji RP, Słownik języka polskiego.

Czas realizacji:

2 godziny lekcyjne.

Przebieg zajęć:

- I. Wprowadzenie do tematu zajęć. Określenie celu zajęć: wspólne zdefiniowanie i objaśnienie pojęć: państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel.
- II. Podział zespołu klasowego na 8 grup (w przypadku, gdy zespół klasowy jest mniej liczny wystarczy podział na 4 grupy). Zadaniem uczniów w poszczególnych grupach jest zebranie informacji i określenie objaśniających poszczególne pojęcia oraz spisanie ich na arkuszach.

Każda z grup:

- a) opracowuje inne hasło: państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel;
- b) otrzymuje: fragment tekstu, duże arkusze szarego papieru, markery;
- c) wybiera:
 - lidera, który: koordynuje pracę grupy, czuwa nad sprawnym przebiegiem pracy, aktywizuje uczniów, którzy nie wykazują zaangażowania;
 - sekretarza, który głośno czyta fragment tekstu oraz spisuje podawane informacje przez członków grupy (sposstrzeżenia, określenia, próby definicji, przymiotniki określające dane hasło);
 - sprawozdawcę, który prezentuje wyniki pracy grupy na forum zespołu klasowego;
 - koordynatora/ów informacji, który/rzy czuwa/ją nad jasnym i zwięzłym konstruowaniem określeń i informacji;
- d) gromadzi informacje na podstawie własnej wiedzy ogólnej oraz fragmentów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (w szczególności: Preambuła, Rozdział I „Rzeczpospolita”, Rozdział II „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”).

Arkusze robocze dla grup:

PAŃSTWO	
Pytania pomocnicze:	Czym jest państwo? W jakim państwie żyjesz? Kto i co tworzy państwo? Jakie słowa/określenia kojarzą Ci się ze słowem „państwo”? Kto jest najważniejszy w państwie? Dlaczego?
Co wiesz na temat pojęcia „państwo” z własnego doświadczenia, wiedzy ogólnej?

<p>Jakich informacji na temat państwa dostarcza Ci Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej?</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	--

PRAWO	
<p>Pytania pomocnicze:</p>	<p>Czym jest prawo?</p> <p>Co to znaczy „mieć prawo do czegoś”?</p> <p>Wymień sytuacje życia codziennego, w jakich masz kontakt z prawem?</p> <p>Kto i co tworzy/stanowi prawo?</p> <p>Jakie słowa/określenia kojarzą Ci się ze słowem „prawo”?</p>
<p>Co wiesz na temat pojęcia „prawo” z własnego doświadczenia, wiedzy ogólnej?</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Jakich informacji na temat prawa dostarcza Ci Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej?</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

OBYWATEL

<p>Pytania pomocnicze:</p>	<p>Kim jest obywatel? Co to znaczy „być obywatelem”? Czy każdy może być obywatelem? Jakie słowa/określenia kojarzą Ci się ze słowem „obywatel”? Jakie są podstawowe obowiązki i prawa obywatela?</p>
<p>Co wiesz na temat pojęcia „obywatel” z własnego doświadczenia, wiedzy ogólnej?</p>	<p>.....</p>
<p>Jakich informacji na temat obowiązków i praw obywateli dostarcza Ci Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej?</p>	<p>.....</p>

SPOŁECZEŃSTWO

<p>Pytania pomocnicze:</p>	<p>Czym jest społeczeństwo? Kto i co je tworzy? Co to znaczy „być członkiem społeczeństwa”? Czy każdy może zostać członkiem społeczeństwa? Jakie słowa/określenia kojarzą Ci się ze słowem „prawo”? Kto jest najważniejszy w społeczeństwie? Dlaczego?</p>
----------------------------	--

<p>Co wiesz na temat pojęcia „prawo” z własnego doświadczenia, wiedzy ogólnej?</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Jakich informacji na temat społeczeństwa prawa dostarcza Ci Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej?</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Uwagi dotyczące realizacji:

- a) Uczniowie na wykonanie pracy mają 35 minut.
- b) W czasie, gdy pracują uczniowie, nauczyciel:
 - upewnia się, że każda grupa wybrała: lidera, sekretarza, sprawozdawcę i koordynatorów informacji;
 - monitoruje pracę uczniów, udziela wskazówek, rozszerza pytania pomocnicze w razie potrzeby;
 - zwraca uwagę na czytelne pismo na arkuszu, najlepiej drukowane litery.
- c) Każdy uczeń w grupie powinien otrzymać fragment tekstu, by mieć bezpośredni dostęp do informacji.

III. Demonstracja pracy grup. Sprawozdawca każdej grupy kolejno wywiesza arkusz na tablicy. Odczytuje bądź wygłasza zebrane informacje i objaśnienia dotyczące danego hasła.

Nauczyciel koryguje uzupełnia i podkreśla istotne wiadomości.

IV. Weryfikacja i ostateczne ustalenie definicji pojęć.

Uczniowie odnajdują pojęcia w Słowniku języka polskiego:

PAŃSTWO - zorganizowana politycznie społeczność zamieszkująca określone terytorium, mająca swój rząd i swoje prawa.

PRAWO - ogół przepisów i norm prawnych regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności.

OBYWATEL – członek społeczeństwa danego państwa mający określone prawa i obowiązki zastrzeżone przez konstytucję.

SPOŁECZEŃSTWO - ogół ludzi pozostających we wzajemnych stosunkach wynikających z warunków życia, podziału pracy i udziału w życiu kulturalnym; też: ogół obywateli danego okręgu, miasta itp.

- Wspólnie uzasadniają trafność zgromadzonych przez siebie informacji z tymi zawartymi w objaśnieniu pojęcia w Słowniku języka polskiego.
- Nauczyciel koryguje ewentualne błędy rzeczowe, merytoryczne, które pojawiły się w informacjach zgromadzonych przez uczniów.

V. Debata z wykorzystaniem informacji zgromadzonych podczas pracy w grupie:

Czy jesteśmy obywatelami naszego państwa, członkami społeczeństwa, przestrzegamy prawa?

Wskazówki:

1. Podział uczniów na dwie grupy – „za i przeciw”.

GRUPA „ZA”	GRUPA „PRZECIW”
Gromadzi argumenty potwierdzające, że uczniowie (współczesna młodzież) są świadomymi obywatelami RP. Są w pełni członkami społeczeństwa, przestrzegają prawa, rozumieją potrzeby jego przestrzegania. Konkretnie przykłady przyjmowanych postaw i zachowań.	Gromadzi argumenty stanowiące dowód na to, że uczniowie (współczesna młodzież) nie rozumie zasad obowiązujących w społeczeństwie. Łamie prawo, nie przestrzega reguł społecznych, nie wie, na czym polega świadomość obywatelska. Konkretnie przykłady przyjmowanych postaw i zachowań.

2. Wyznaczenie czasu na przygotowanie argumentów (7-10 min.).
3. Wyznaczenie osób zapisujących najważniejsze hasła dyskusji na tablicy (po jednym z każdej grupy).
4. Prezentacja argumentów.
5. Podsumowanie wyników debaty oraz ocena jakości i siły argumentów.
6. Spisanie wniosków.
7. Debatę prowadzi i kontroluje nauczyciel.
8. Nie należy narzucać uczniom swojego punktu widzenia.
9. Każda grupa musi mieć taki sam czas na wypowiedź.

VI. Komentarz nauczyciela:

Państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel – to pojęcia, które łączą się ze sobą i wzajemnie uzupełniają. W państwie prawa wszystkie organy państwowe są tworzone, organizowane i kontrolowane zgodnie z prawem. Obywatele tworzą społeczeństwo, posiadają swoje prawa i obowiązki, które są regulowane prawem powszechnym, obowiązującym w państwie. Prawo powinno być wyrazem woli narodu i wypływać z zasad demokracji. Sam zapis w konstytucji nie decyduje jeszcze o tym, czy państwo jest oparte na zasadach praworządności. Jej istotą jest świadomość i wola wszystkich obywateli, wyrażająca się respektowaniem prawa i umiejętnością obrony swoich praw. Fakt bycia obywatelem związany jest zatem nie tylko z posiadaniem praw i obowiązków, ale również z możliwością wpływania na politykę państwa - uczestniczenie w definiowaniu i realizowaniu ładu prawnego, który państwo ma chronić. Być obywatelem, członkiem społeczeństwa, przestrzegać prawa – stanowi o świadomym uczestniczeniu w życiu społecznym i politycznym kraju. Oznacza wybór i wpływ na to, co dzieje się wokół człowieka i w jaki sposób się to odbywa.

VII. Ewaluacja. Uczniowie odpowiadają na pytanie:

W jaki sposób wpływasz na kształt państwa i społeczeństwa, w którym żyjesz?

.....
.....

Autor: mgr Katarzyna Kołodziejczyk

Temat: Co powinno się zmienić w Twojej szkole, rodzinie, otoczeniu, by poprawić relacje między ludźmi (nauczyciel-uczeń, dziecko-rodzina, koledzy w miejscu zamieszkania, osiedlu, miejscowości)?

Konspekt zajęć (45min.)

Ławki powinny być ustawione pod ścianą/pod oknem. Dobrze by było, aby uczniowie siedzieli w kółku na krzesłach. Takie ustawienie krzeseł i rezygnacja ze stolików pozwala na swobodniejszą wymianę myśli i pracę o charakterze warsztatowym.

Nauczyciel w kilku słowach przedstawia temat zajęć. Mówi o znaczeniu zmian w życiu każdego z nas.

I. Ćwiczenie - praca w podgrupach

Instrukcja: Nauczyciel nawiązuje do zmian, jakie w naszym życiu dzieją się każdego dnia: nauka w szkole, zajęcia dodatkowe, zmiany w sytuacji rodzinnej, zdrowie/choroby, poznawanie nowych znajomych, miłość, złość... Pokazuje, że to wszystko ma duży wpływ na nasze relacje z innymi ludźmi. O naszym zachowaniu może zdecydować to jaki mamy humor danego dnia, albo to, że właśnie wygraliśmy w totolotka albo też to, że nie zdążyliśmy na tramwaj i spóźniliśmy się do szkoły.

Następnie nauczyciel dzieli uczniów na trzy grupy o podobnej liczebności (w każdej grupie powinny być zarówno dziewczynki jak i chłopcy). Grupy dostają po jednej tabelce do wypełnienia (tabelki do powielenia poniżej).

Uczniowie są poproszeni przez nauczyciela o wypełnienie tabelki. Otrzymują też informacje, że po skończonym zadaniu będą się dzielić swoimi pracami/spostrzeżeniami z pozostałymi kolegami z klasy.

Grupa 1

sytuacja nauczyciel – uczeń 	zmiany w nauczycielu 	zmiany w uczniu
np.: lepsze zrozumienie (tak aby obie strony chciały się wysłuchać i porozmawiać)	np.: chęć poznania tego co uczeń ma do powiedzenia (słuchanie ze zrozumieniem i z chęcią poznania opinii młodego człowieka)	np.: chęć poznania co myśli nauczyciel, jakie ma doświadczenia (słuchanie ze zrozumieniem i z chęcią skorzystania z rad bądź doświadczenia kogoś starszego)

Grupa 2

sytuacja dziecko – rodzina 	zmiany w dziecku 	zmiany w rodzinie
np.: więcej czasu spędzanego wspólnie (czas spędzony na rozmowie, wspólnym posiłku itp.)	np.: mniej czasu spędzanego przed komputerem (więcej czasu z rodzicem, kolegą czy książką)	np.: mniej czasu spędzanego w pracy (więcej uwagi poświęconej dziecku, miło spędzone chwile)

Grupa 3

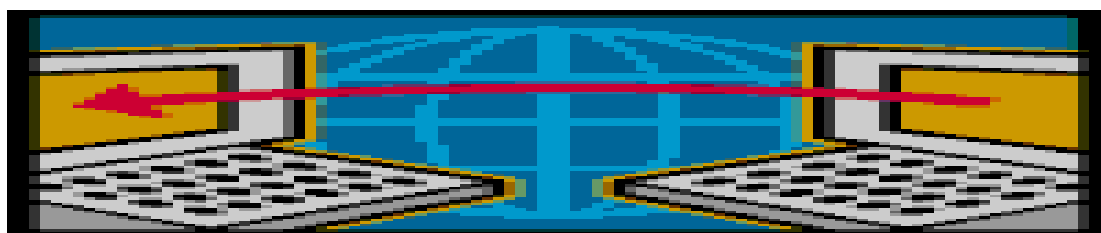
relacje między kolegami w miejscu zamieszkania 	relacje między kolegami na osiedlu/ w danej miejscowości
np.: ograniczenie głośnego słuchania muzyki (nie każdy lubi „hałas”, poza tym każdy ma inny gust)	np.: bardziej tolerancyjne podejście do innego punktu widzenia, do ulubionej muzyki czy drużyny piłkarskiej (każdy ma prawo do własnego zdania i preferencji)

Podsumowanie: Krótkie omówienie na forum klasy informacji zebranych przez uczniów w tabelkach. Nauczyciel przekazuje młodzieży cel wykonanego zadania – poznanie ich zdania, co im przeszkadza i co według nich powinno się zmienić.

Cel: Dyskusja o tym, co powinno się zmienić z punktu widzenia młodych ludzi. Poznanie przez nauczyciela, co doskwiera jego uczniom i o czym można rozmawiać m.in.: na kolejnych godzinach wychowawczych/spotkaniach itp.

Czas: 15 min.

II. Ćwiczenie – „burza mózgów”

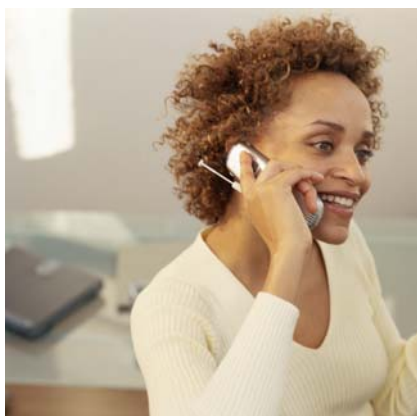
Instrukcja: Nauczyciel pyta uczniów, co może powodować trudności w porozumiewaniu się zarówno w sytuacjach uczeń – nauczyciel, rodzic – dziecko jak i innych oraz jak można by było to zmienić? Uczniowie podają przykłady, a nauczyciel zapisuje je na tablicy.

Podsumowanie: Nauczyciel podkreśla, że każdy ma wpływ na to co robi i na to czy się zmieni. Warunkiem zmiany jest chęć podjęcia trudu w tym kierunku, ale trzeba pamiętać, że nie zmienimy nikogo na siłę. Przekazanie uczniom celu ćwiczenia – pokazanie, że zmiany są możliwe, choć wymagają dużej ilości pracy i trudu.

Cel: Pokazanie, że wiele rzeczy można zmienić, choć zwykle nie jest to łatwe. Często zaczynamy od zmian w zakresie komunikacji werbalnej i niewerbalnej, zachowań asertywnych itp. Wiele nieporozumień, kłótni itp. wiąże się z tym, że nie potrafimy rozmawiać, np.: syn opowiada tacie o makietach samolotów, którymi jest zafascynowany. Wydaje mu się jakby tata nie do końca miał ochotę z nim o tym rozmawiać. Dopytuje tatę czy jest on zainteresowany tym, o czym rozmawiają. Tata odpowiada, że tak nawet bardzo, ale jednocześnie niewerbalnie daje inny sygnał – zaczyna ziewać, po czym można domniemywać, że jest znudzony.

Czas: 10 min.

III. Mini wykład – komunikacja werbalna i niewerbalna

Instrukcja: Nauczyciel przekazuje informacje dot. komunikacji werbalnej i niewerbalnej.

Komunikacja werbalna – informacje przekazywane słowem.

Komunikacja niewerbalna – informacje przekazywane gestem, mimiką, postawą ciała itp.

Co pomaga nam się porozumiewać?:

- **aktywne słuchanie** (patrzenie na rozmówcę, pokazywanie ciałem i mimiką twarzy, że jesteśmy zainteresowani rozmową);
- **parafraza** (pokazanie rozmówcy, że rozumiemy co do nas mówi);
- **dowartościowanie** (docenienie rozmówcy);
- **odzwierciedlanie** (zauważanie stanów emocjonalnych rozmówcy – jeśli jest smutny, powiedzenie, że widzimy jego smutek itp.);
- **wyjaśnianie** (dopytywanie w celu lepszego zrozumienia).

Po mini wykładzie nauczyciel włącza uczniom fragment filmu DVD przeznaczonego dla młodzieży z prośbą, aby uważnie oglądali (2 min.). Zadaniem uczniów jest wskazanie elementów komunikacji werbalnej, w obejrzanym fragmencie. Nauczyciel omawia spostrzeżenia młodzieży.

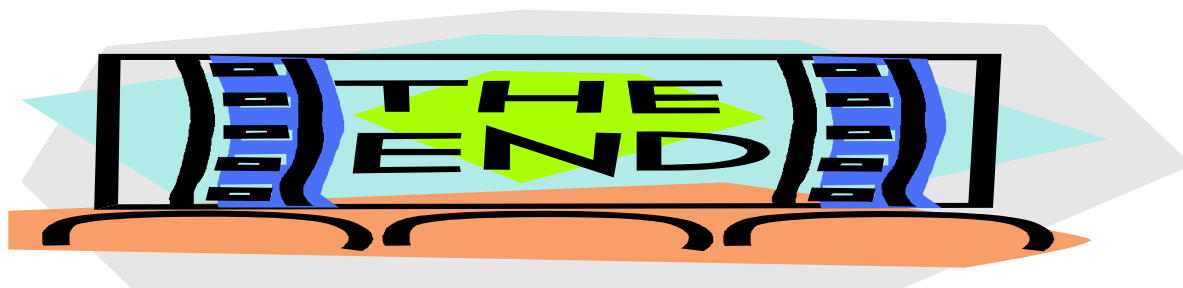
Po omówieniu nauczyciel ponownie puszcza te same 2 min. filmu, ale z wyłączonym dźwiękiem. Zadaniem uczniów jest wskazanie elementów komunikacji niewerbalnej w obejrzanym fragmencie. Po zakończonym ćwiczeniu nauczyciel omawia spostrzeżenia młodzieży.

Podsumowanie: Krótkie powtórzenie czym jest komunikacja, jakie jest jej znaczenie w życiu codziennym oraz w zmianach m.in. postaw, zachowań. Pokazanie różnic w komunikacji werbalnej i niewerbalnej na podstawie urywków filmu. Nawiązanie przez nauczyciela do przykładów z życia codziennego, np.: mama woła córkę, aby przyszła zjeść obiad, gdy dziewczynka właśnie siedzi przed komputerem. Córka mówi „już idę”, ale dalej siedzi wpatrzona w ekran. Komunikat werbalny, jaki przekazuje „już idę” i niewerbalny „siedzę przed komputerem” są sprzeczne – który bardziej przemówi do mamy dziewczynki? Oczywiście komunikat niewerbalny.

Cel: Pokazanie różnic w komunikacji werbalnej i niewerbalnej oraz ich znaczenia w różnego rodzaju zmianach.

Czas: 15 min.

IV. Ćwiczenie - rundka na zakończenie „Z czym wychodzę?”

Dobrze by było, aby każdy uczeń 1 słowem lub 1 zdaniem powiedział na koniec jak się czuje po zajęciach.

Nauczyciel na koniec podkreśla wagę zmian i trud w ich wprowadzaniu.

Czas: 5 min.

Autor: mgr Aleksandra Banasiewicz – Tenerowicz

Temat: Bezpieczne zachowanie w szkole, w domu, na ulicy.

Cele ogólne:

Uświadomienie uczniom, które z ich zachowań i z zachowań innych osób są niewłaściwe i stwarzają zagrożenie dla innych.

Szukanie sposobów poprawy bezpieczeństwa.

Cele szczegółowe:

Uczeń potrafi:

- wskazać i rozpoznać niewłaściwe zachowania zagrażające bezpieczeństwu;
- szukać rozwiązań sytuacji trudnych i zagrażających bezpieczeństwu jego oraz osób znajdujących się w bliskim otoczeniu;
- potrafi wymienić telefony alarmowe;
- zabierać głos w dyskusji w celu wyrażenia opinii;
- wyciągać wnioski na drodze dyskusji prowadzonej metodą metaplanu;
- formułować wnioski.

Formy pracy:

- zespołowa;
- indywidualna.

Metody pracy:

- słowna – dyskusja (metaplan), rozmowa nauczająca, wskazówki, objaśnienia;
- samodzielnego dochodzenia do wiedzy – gromadzenie informacji na temat zachowania bezpieczeństwa w szkole, w domu, na ulicy.

Środki dydaktyczne:

Arkusze szarego papieru, marker.

Czas realizacji: 1 godzina lekcyjna.

Przebieg zajęć:

- I. Wprowadzenie do tematu zajęć. Określenie celu zajęć: Co to znaczy być bezpiecznym? Jak zachować bezpieczeństwo w szkole, w domu, na ulicy?
- II. Metaplan. Przeprowadzenie dyskusji, polegającej na graficznym przedstawieniu kolejnych etapów analizy zagadnienia: Jak zachować bezpieczeństwo w szkole w domu, na ulicy? Metaplan umożliwia

zachowanie porządku przebiegu rozważań na temat zasad zachowania bezpieczeństwa w domu, szkole, na ulicy, ułatwiając tym samym ocenę faktów i znalezienie rozwiązania problemu.

Przeprowadzenie metaplanu rozpoczyna się od sporządzenia przez nauczyciela tabeli (według poniższego wzoru), do której uczniowie wpisują odpowiedzi na poszczególne pytania, związane z omawianym zagadnieniem: „Jak jest?”, „Jak powinno być?”, „Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?”. Nauczyciel zapisuje te pytania w odpowiednich miejscach tabeli. Podaje również temat dyskusji i wpisuje go do pierwszej rubryki. Ostatnia rubryka przeznaczona jest na wnioski z dyskusji.

Wskazówka: należy wcześniej przygotować arkusze z opisem pytań, tak by podczas lekcji skupić się na rozmowie i krótkim spisywaniu informacji – haseł.

Uczniowie wspólnie zastanawiają się nad poszczególnymi aspektami zachowania bezpieczeństwa w domu, szkole, na ulicy. Podają odpowiednie argumenty i uzupełniają nimi rubryki metaplanu. Nauczyciel pomaga uczniom w przeprowadzeniu analizy.

1. Dom

Temat: Jak zachować bezpieczeństwo w domu?	
Jak jest?	Jak powinno być?
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?	
Wnioski:	
np.: - nie otwierać drzwi nieznanym, - wyglądać przez wizjer, - zamykać drzwi,	

- nie próbować leków,
- nie dotykać /próbować środków chemicznych,
- nie wychylać się przez otwarte okno, przez balkon,
- nie podłączać urządzeń elektrycznych,
- nie połykać dużych kawałków pożywienia, by się nie udławić,
- nie brać do ust klocków, zabawek,
- nie wkładać nic do nosa, ucha,
- nie dotykać ostrych narzędzi, śrubokrętów, noży,
- nie bawić się zapalkami, nie zasypiać przy zapalanej świecy,
- posiadać podstawowe wyposażenie apteczki,
- nie dotykać gorących naczyń, by uniknąć poparzenia,
- znać podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy,
- znać podstawowe telefony alarmowe: 997, 998, 999,
- stosować się do zasad bezpiecznego korzystania z portali społecznościowych w sieci, komunikatorów itp. (nie zdradzać danych osobowych, adresu itd.).

2. Szkoła

Temat: Jak zachować bezpieczeństwo w szkole?	
Jak jest?	Jak powinno być?
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?	
Wnioski:	
<p>np.</p> <ul style="list-style-type: none"> - nie zaczepiać i nie reagować na zaczepki, - zgłaszać sytuacje trudne (nagabywanie, bójki, nakłanianie do zażywania środków psychoaktywnych itd. nauczycielowi, osobie dorosłej, - nie biegać po schodach i korytarzach, - znać podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy, 	

- nie dotykać /próbować środków chemicznych,
- zgłaszać osoby nieuprawnione pojawiające się w szkole,
- przestrzegać zasad i norm dobrego kontaktu i komunikacji,
- wspólnie organizować uroczystości, imprezy klasowe, kultywować tradycję,
- przyjmować postawę szacunku dla drugiego człowieka,
- rozwiązywać konflikty bez użycia przemocy,
- przestrzegać pozytywnych nawyków zdrowotnych dotyczących higieny fizycznej i psychicznej,
- brać udział w programach profilaktycznych oraz sportowych, kulturalnych i społecznych,
- nie przynosić do szkoły dużych sum pieniędzy, wartościowych przedmiotów,
- zgłaszać nauczycielowi wszelkie niedociągnięcia budynku szkolnego stwarzające zagrożenie: wystające kable, pęknięte szyby, pęknięte schody itp.,
- przestrzegać zasad przyjętych w szkole, kodeksu praw ucznia, statutu itp.

3. Ulica

Temat: Jak zachować bezpieczeństwo na ulicy?	
Jak jest?	Jak powinno być?
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?	
Wnioski:	
<p>np.</p> <ul style="list-style-type: none"> - należy zawsze zachowywać szczególną ostrożność i nie bagatelizować nawet najmniejszych zagrożeń, - poruszać się zgodnie z zasadami poruszania się w grupie (na wycieczkach), zgodnie z zasadami ruchu drogowego, - zwracać uwagę na oznakowanie pionowe i poziome przejścia dla pieszych, - przechodzić w wyznaczonych miejscach i zawsze po upewnieniu się, że żadne auto nie nadjeżdża, - należy pamiętać, że jeśli nie ma chodnika to dla ruchu pieszych przeznaczona jest lewa strona jezdni, tuż przy poboczu, 	

- używać odblasków wieczorową i nocną porą poruszając się blisko ulicy,
- unikać niebezpiecznych miejsc, osób,
- wzywać policję w razie wypadku, zagrożenia bezpieczeństwa w wyniku zaczepek, nagabywania itp.,
- nie rozmawiać z nieznajomymi,
- nie oddalać się z przygodnie poznaną osobą,
- dzieci powinny przebywać z dorosłymi,
- znać podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy,
- nie nosić przy sobie dużych sum pieniędzy,
- nie prowokować.

III. Wspólne podsumowanie dyskusji i zapisanie wniosków w ostatniej rubryce tabeli.

IV. Komentarz nauczyciela.

- a) Kodeks karny gwarantuje prawnie każdemu człowiekowi prawo do obrony siebie samego , swoich bliskich , osób trzecich oraz własnego mienia. Ofiara zamachu ma prawo się bronić bez względu na to czy działanie sprawcy jest umyślne, czy nieumyślne. Art. 25 KK
- b) Telefony alarmowe:
 - Nr ratunkowy: 112
 - Policja: 997
 - Straż Pożarna: 998
 - Pogotowie ratunkowe: 999
- c) Inne ważne telefony:
 - Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116 111
 - Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” (www.niebieska.org): 801 12 00 02
- d) Zasady bezpiecznego poruszania się na drodze reguluje Kodeks drogowy ostatnio zmieniony Ustawą z dnia 7 marca 2007 r. o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym.
- e) Podsumowanie: Gdzie możemy szukać pomocy w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa (naszego, kolegi, brata itd.)? Do kogo zwrócisz się, gdy będziesz świadkiem użycia przemocy wobec innej osoby? Którą stroną ulicy będziesz się poruszać, gdy nie będzie chodnika?

Autor: mgr Katarzyna Kołodziejczyk

Temat: Prawna ochrona dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej, a zwyczaje szkolne.

Cele ogólne:

Poznanie podstawowych praw związanych z ochroną dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej.

Cele szczegółowe:

Uczeń potrafi:

- wcielić się w określone role;
- rozpoznawać sytuacje i zachowania naruszające godność i dobra osobiste człowieka oraz podawać ich przykłady;
- uczeń rozumie, w jakich sytuacjach zostają naruszone jego godność i dobra osobiste, cielesne;

Formy pracy:

- zbiorowa;
- w parach, lub trzyosobowy grupach;
- indywidualna.

Metody pracy:

- praktyczna – odgrywanie ról;
- słowna – burza mózgów, rozmowa nauczająca, gromadzenie informacji.

Środki dydaktyczne:

Rekwizyty wykorzystywane podczas odgrywania ról (według inwencji uczniów, np. plecak, zeszyty, zdjęcie itp.).

Czas realizacji: 1 godzina lekcyjna.

Przebieg zajęć:

- I. Wprowadzenie do tematu zajęć.
- II. Odgrywanie ról połączone z dyskusją.

Nauczyciel rozdaje wybranym parom uczniów opis krótkich scenek do odegrania:

1. *Starsi koledzy zaczepiają młodszego w imię „chrztu kotów”. Wyrywają mu plecak, wyrzucają z niego wszystkie rzeczy. Niszczą zeszyt z matematyki. Młodszy kolega próbuje krzyknąć, ale inni*

grożą mu, że jeśli się nie zamknie, „spuszczą go w klozecie”. Odchodzą. Chłopiec płacze i zbiera swoje rzeczy.

Pytania do uczniów:

- W jaki sposób starsi chłopcy przejawili agresję?
 - Jak zareagował młodszy kolega?
 - Co chłopiec może/powinien zrobić po odejściu oprawców?
2. *Koledzy z klasy sfilmowali rozebraną Lenę w przebieralni po lekcji wychowania fizycznego i opublikowali jej zdjęcie w Internecie z podpisem: „Striptiz Przebojowej Loli”. Kolejnego dnia w szkole Lena stała się obiektem zaczepek.*

Pytanie do uczniów:

- Czy kolega z klasy naruszył dobra osobiste Leny? W jaki sposób?
 - Co czuła Lena przechodząc przez korytarz następnego dnia?
3. *IV klasa Liceum (uczniowie pełnoletni). Michał zdenerwowany na jednego z kolegów wchodzi spóźniony na lekcję i głośno przeklina. Koleżanki są oburzone i zniesmaczone. Jedna z nich upomina go, że za przekleństwa może zostać ukarany.*

Pytanie do uczniów:

- Dlaczego Michał przeklina? Co mu to dało?
 - Czy koleżanka ma rację. Dlaczego?
4. *Nauczyciel wyśmiewa się z Magdy. Nazywa ją imbecylem, który nie jest w stanie się niczego nauczyć. Magda nie potrafi się obronić, bąka coś pod nosem, boi się nauczyciela i tego, że jeśli spróbuje się obronić, ten będzie się na niej wyżywał.*

Pytania do uczniów:

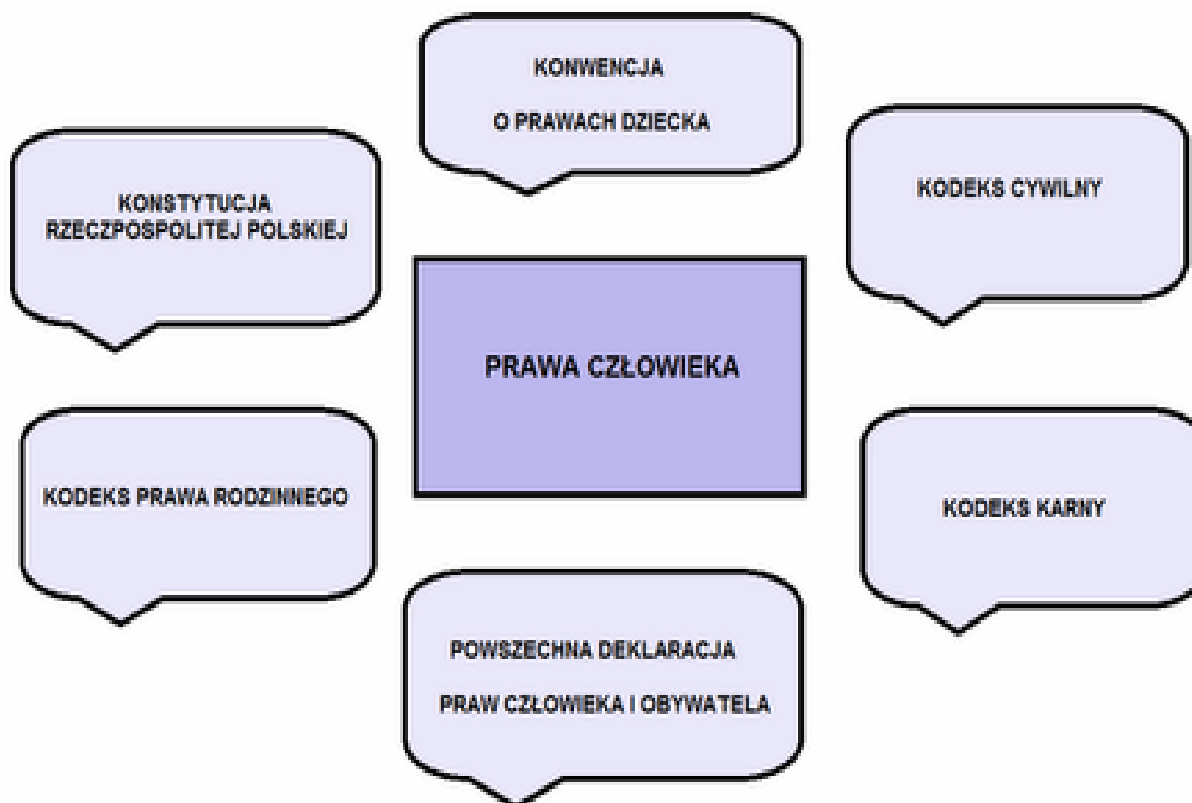
- Jak czuła się Magda?
- Czy nauczyciel naruszył godność osobistą Magdy? Dlaczego?

III. Komentarz nauczyciela:

- a) Niszczenie cudzego mienia, molestowanie, groźby, przemoc fizyczna są karalne. Stanowią naruszenie godności i dóbr osobistych zgodnie z art. 23 Kodeksu cywilnego.
- b) Nagrywanie, robienie zdjęć osoby bez wyrażenia przez nią zgody jest karalne. Wizerunek osoby również jest jej dobrem osobistym, a bezprawne jego rozpowszechnianie (w tym przypadku dodatkowo wzmocnione obraźliwym podpisem) godzi w godność osobistą Leny. Art. 23 Kodeksu cywilnego.

- c) Przeklinanie w miejscu publicznym jest karane. Art. 141 Kodeksu wykroczeń: Kto w miejscu publicznym umieszcza nieprzyzwoite ogłoszenie, napis lub rysunek, albo używa słów nieprzyzwoitych, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1.500 złotych albo karze nagany.
- d) Nauczyciel reprezentuje władzę i jest zobowiązany do poszanowania godności ucznia. Regulują to również dokumenty szkolne: Statut, Karta Praw Ucznia.

IV. Burza mózgów. Gdzie można znaleźć prawa człowieka, informacje na temat ochrony dóbr osobistych i nietykalności cielesnej? Uczniowie zapisują swoje pomysły na tablicy, nauczyciel uzupełnia informacje:

- Konstytucja RP już w swojej Preambule stwierdza istnienie przyrodzonej godności człowieka. Art. 30 Konstytucji charakteryzuje ją jako przyrodzone, niezbywalne i nienaruszalne źródło wolności i praw człowieka i obywatela.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka mówi w art. 1, że wszyscy ludzie rodzą się równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa.
- Godność jest dobrem osobistym chronionym przez prawo. Zgodnie z art. 23 Kodeksu cywilnego dobra osobiste człowieka, w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia,

nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska – pozostają pod ochroną prawa cywilnego.

- Kodeks karny mówi, że naruszenie godności osobistej jest przestępstwem znieważenia. Natomiast zgodnie z art. 448 Kodeksu cywilnego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.
- Kwestię nietykalności cielesnej reguluje Art. 217 Kodeksu karnego: *Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego, albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.*
- W przypadku molestowania seksualnego, np. gwałt – Pokrzywdzona (ofiara molestowania seksualnego) może zawsze domagać się poszanowania swej godności, która jest podstawowym dobrem osobistym. W tym przypadku możliwe jest oskarżenie napastnika o dopuszczenie się zniewagi na podstawie art. 199 Kodeksu karnego.

Podsumowanie. Uczniowie podają przykłady naruszenia dóbr osobistych i nietykalności cielesnej z życia szkolnego lub zaobserwowane na ulicy oraz wyjaśniają na jakiej podstawie uznają je za naruszenia dóbr osobistych i nietykalności cielesnej.

Autor: mgr Katarzyna Kołodziejczyk

Temat: Tytoń, narkotyki, dopalacze - jak się przed tym bronić?

Cele ogólne:

- Poznanie podstawowych informacji związanych z profilaktyką uzależnień.
- Rozumienie potrzeby walki z uzależnieniem.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- zna zagrożenia społeczne i osobiste płynące z używania tytoniu, narkotyków, dopalaczy;
- potrafi uzasadnić potrzebę walki z używaniem i dostępem do środków psychoaktywnych, tytoniu itp.;
- potrafi zabierać głos w dyskusji i zająć stanowisko w określonej sprawie;
- potrafi podać odpowiednie argumenty „za i/lub przeciw”;
- ćwiczy zdolność zbierania, agregowania i przetwarzania informacji.

Formy pracy:

- zbiorowa;
- praca w grupach.

Metody pracy:

- słowna: debata „za i przeciw”, rozmowa kierowana;
- praktyczna: gromadzenie i porządkowanie argumentów.

Środki dydaktyczne:

Arkusze papieru, kartki, długopisy, marker.

Czas realizacji: 1 godzina lekcyjna.

Przebieg zajęć:

- I. Wprowadzenie do tematu zajęć.
- II. Nauczyciel wyjaśnia zasady prowadzenia debaty „za i przeciw”:
 - określenie tematu debaty;
 - podział uczniów na dwie grupy;
 - wyznaczenie czasu na przygotowanie argumentów (10 min.);
 - wyznaczenie sekretarza zapisującego najważniejsze hasła dyskusji na arkuszu papieru;
 - prezentacja argumentów (10 min.);
 - podsumowanie wyników debaty oraz ocena jakości i siły argumentów (5 min.).

Wskazówka: Debatę prowadzi i kontroluje nauczyciel. Nie należy narzucać uczniom swojego punktu widzenia. Każda grupa musi mieć taki sam czas na wypowiedź.

III. Określenie tematu debaty:

TYTOŃ, NARKOTYKI, DOPALACZE – CZY MOŻNA SIĘ PRZED TYM OBRONIĆ?	
ZA	PRZECIW
<p>np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkodzą zdrowiu, powodują choroby fizyczne i psychiczne, - używanie tytoniu, narkotyków i dopalaczy kłóci się z takimi wartościami jak życie i sprawność, a większość ludzi hołduje tym wartościom, - istnieje wiele ośrodków pomocy i wsparcia, - nowe prawo działa coraz skuteczniej: zamknięcie sklepów z dopalaczami, - ceny tytoniu są coraz wyższe, - wdrażane są programy dla szkół, - świadomość uzależnień jest wyższa, coraz częściej mówi się o skutkach ryzykownych zachowań, - kobiety/dziewczyny obawiają się naruszenia nietykalności cielesnej, uważają na imprezach, znaczą sobie szklanki, nie piją napojów (jeśli nie widziały jak ktoś nalewa - pigułka gwałtu) itd. 	<p>np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - są pożądane, wzbogacają imprezy, - są zbyt powszechne, łatwy dostęp, - duży popyt i podaż, - są częścią mody, - ośrodki leczenia uzależnień, pomocy i wsparcia nie docierają do wystarczającej liczby osób.
<p>WNIOSEK: Zgromadzone odpowiedzi „za” powinny określić, iż obrona przed środkami psychoaktywnymi, tytoniem jest możliwa. Dają punkt wyjścia do odpowiedzi na pytanie: Tytoń, narkotyki, dopalacze - jak się przed tym bronić?</p>	

IV. Podsumowanie - rozmowa kierowana: W jaki sposób możemy bronić się przed tytoniem, narkotykami, dopalaczami? Rozważenie argumentów „przeciw” z debaty.

- a) Co wzbogaci imprezy na tyle, by tytoń, narkotyki, dopalacze były mniej ciekawe?
- b) Co można zrobić, by ograniczyć do nich dostęp i ich powszechność?

- c) Czy to popyt narzuca podaż, czy odwrotnie? Skoro odwrotnie, to dlaczego innym pozwalamy sobą manipulować i sterować?
- d) Skoro ktoś nami steruje, to również narzuca nam modę. W jaki sposób możemy zmienić „modę na palenie”?
- e) Dlaczego wciąż mało osób podejmuje próbę wyjścia z nałogu? (najczęstsze odpowiedzi: zbyt to lubią, są uzależnione i nie potrafią przestać). Skoro same nie potrafią przestać, to znaczy, że potrzebują wsparcia. Wsparcie rozpoczyna się od najbliższych: przyjaciół, kolegów, rodzeństwa, rodziny itd. To my jesteśmy główną siłą napędową mechanizmu uzależnień. W jaki sposób możemy wpływać na siebie wzajemnie?

W trakcie rozmowy powinny się pojawić rzetelne źródła pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych, np.:

- psycholog, terapia uzależnień, informacje u pedagoga szkolnego;
- Wojewódzkie Ośrodki Zapobiegania i Leczenia Uzależnień;
- narkomania.org.pl;
- Poradnie Zdrowia Psychicznego i Uzależnień;
- Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii;
- TPM i TPD;
- Niebieska Linia - www.niebieskaLinia.pl

Autor: Katarzyna Kołodziejczyk

Temat: Kibole, blokery, grupy podwórkowe - co robić, jeśli rozpoznajesz zagrożenie, jak się bronić przed wciągnięciem do „paczki”?

Cele ogólne:

Rozpoznawanie zagrożeń płynących z kontaktów z grupą podwórkową.

Uświadomienie uczniom, gdzie szukać pomocy w przypadku zaistniałego zagrożenia.

Cele szczegółowe:

Uczeń potrafi:

- określić przyczyny i rodzaj zaistniałego zagrożenia;
- określić problemy społeczne płynące z działań grupy podwórkowej;
- rozumie odpowiedzialność płynącą z podejmowania wyborów;
- wie, gdzie szukać pomocy w przypadku zaistniałego zagrożenia;
- potrafi współpracować w grupie;
- umie wypowiedzieć się na określony temat;
- szuka rozwiązań problemu.

Formy pracy:

- praca w grupach;
- zbiorowa;
- indywidualna.

Metody pracy:

- słowna: rozmowa, wyjaśnienia, instrukcje, dyskusja – drzewo decyzyjne, burza mózgów;
- samodzielnego dochodzenia do wiedzy;
- analiza przypadku.

Środki dydaktyczne:

Kartki, długopisy, arkusz papieru, kolorowe markery.

Czas realizacji: 1 godzina lekcyjna.

Przebieg zajęć:

- I. Wprowadzenie do tematu zajęć.
- II. Podział uczniów na kilkusobowe grupy. Każda grupa przygotowuje krótką charakterystykę wybranej grupy podwórkowej.

III. Uczniowie prezentują charakterystykę wybranych grup podwórkowych, np.:

KIBOLE - nazywani również „szalikowcami”. Przynależność do grupy potwierdzają strojem symbolizującym barwy klubowe. Kibicują określonej drużynie i uznają, że to potwierdza ich tożsamość. Przejawiają agresywne zachowania (krzyki na ulicach, przekleństwa, wdawanie się w bójki, zaczepki słowne, prowokowanie, poniżanie itp.). Agresja jest próbą zwrócenia na siebie uwagi, chcą poczuć się kimś ważnym, ważniejszym od innych. Ich siła często wypływa z grupy, wzajemnego utwierdzania się o wyjątkowości i wyższej wartości.

BLOKERSI – sfrustrowani, uważający się za pozbawionych perspektyw, młodzi ludzie, dla których stojąca przed blokiem ławka jest centrum życia towarzyskiego (wg Marii Zbąskiej). Teren pod klatką jest dobrym miejscem do transakcji narkotykowych, często nadużywają alkoholu i marihuany. Zazwyczaj piją piwo, słuchają muzyki z przenośnych magnetofonów (rap, hip- hop – stąd kojarzeni są subkulturą hiphopową). Są hałaśliwi, czasami agresywni. Moda: za duże spodnie, bluzy z kapturami, wysoko podgolone głowy i żel na włosach. Bogusław Krej określa ich jako „nieuczącą się bezrobotną młodzież zamieszkującą blokowiska miejskie”.

DRESIARZE – subkultura młodzieżowa, której przypisuje się kult pieniądza, brak poszanowania zasad kultury i norm współżycia społecznego, objawiający się m.in. używaniem ordynarnego, pełnego wulgaryzmów języka oraz akceptowaniem przemocy i przestępstwa dla zaspokojenia własnych potrzeb. Są wyśmiewani przez inne subkultury. Moda: kosztowne koszule i firmowe dresy, kurtki, buty. Oprócz dresów zewnętrznym wyróżnikiem dresiarzy bywa noszony na szyi gruby złoty albo srebrny łańcuch.

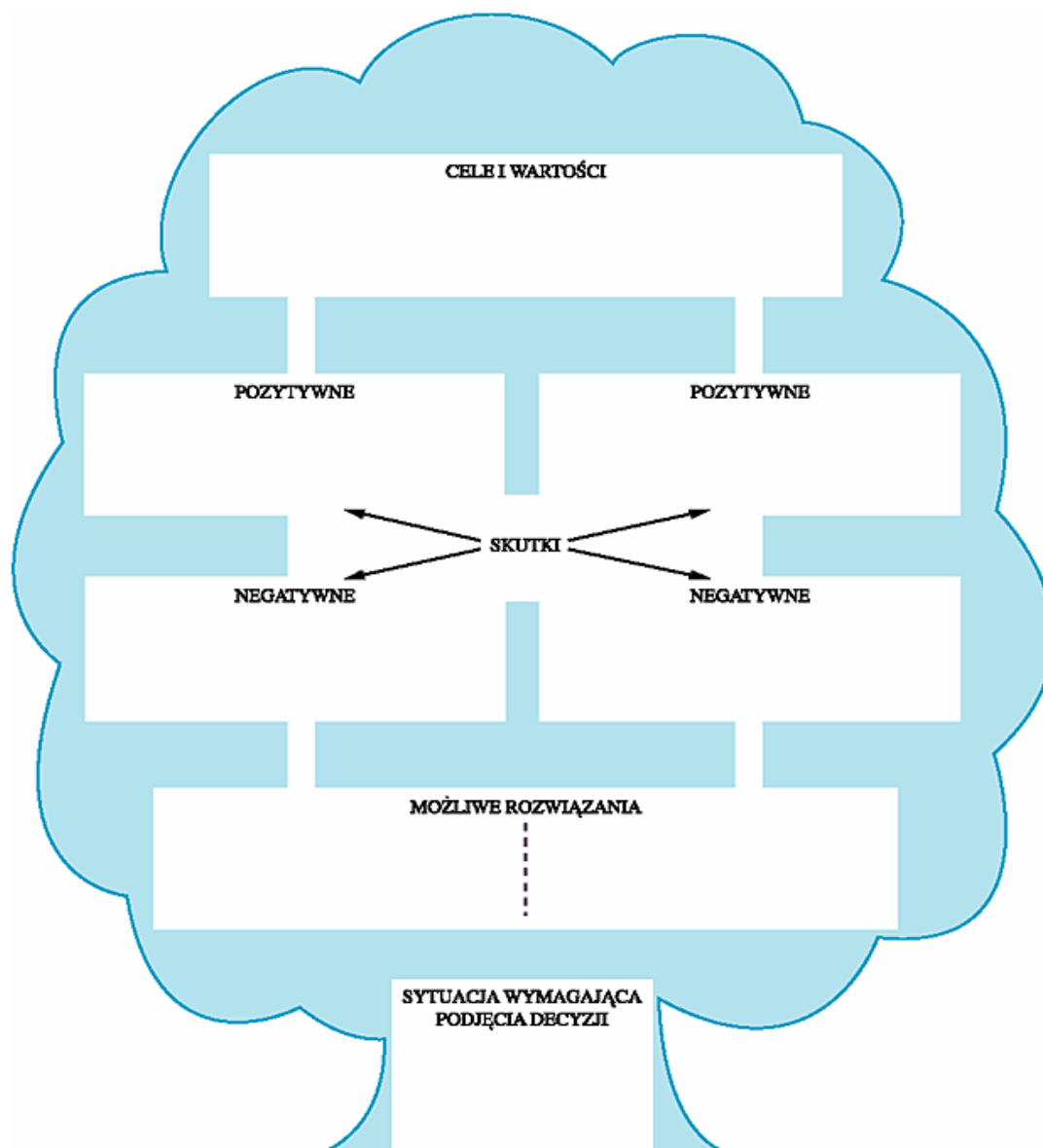
- IV. Nauczyciel otwiera dyskusję w oparciu o sytuację: *Przebywam z kolegami, spędzamy razem coraz więcej czasu, uczestniczymy we wspólnych przedsięwzięciach, jest fajnie, bawimy się. Z czasem wspólne działania stają się niebezpieczne: zmuszanie do narkotyków, atakowanie młodszych, naśmiewanie się z przechodniów, wywieranie nacisku na dziewczyny – nie chcę w tym już uczestniczyć. Gdy mówię o tym, wywierają presję, naśmiewają się, mówią, że jestem miękki. Zabawa przeradza się w ryzyko i strach. Czuję, że moi koledzy nie są po prostu fajną paczką, nie chcę wchodzić z nimi w relacje.*

Dyskusja oparta o analizę przypadku i drzewo decyzyjne: Jak rozpoznać zagrożenie?

Wskazówka: Zastosowanie drzewa decyzyjnego, ma na celu określenie wartości związanych z umiejętnością świadomego rozpoznawania zagrożenia. Uczniowie rozumieją to dopiero po przejściu pełnej analizy problemu.

Przed rozpoczęciem dyskusji nauczyciel objaśnia jej zasady:

- a) Uczniowie ustalają i rozważają, jakie decyzje podjęliby sytuacji zagrożenia „wciągnięcia” do grupy podwórkowej.
- b) Podają pozytywne i negatywne skutki przyjętych rozwiązań (przynależę/ nie przynależę), następnie wspólnie uzupełniają arkusz.
- c) Skutki negatywne zapisywane są czerwonym markerem, pozytywne – czarnym, cele i wartości – zielonym.
- d) Nauczyciel kontroluje, by cele i wartości wypływały z pozytywów. Zwrócenie uwagi na brak pozytywnych skutków przebywania, np. z dresiarzami. Niezależnie od czasu, jaki człowiek będzie potrzebował na zrozumienie, że ostatecznie „paczka” wpływa negatywnie na jego poczucie wartości, emocje, zdrowie fizyczne (w początkowej fazie kontaktu grupa wydaje się być ciekawa, wspólny czas jest nowością itd.) – wniosek powinien jasno wskazywać na brak pozytywów (początkowa euforia ze wspólnych kontaktów zmienia się w negatywne emocje, często manipulację, presję).

1. Wspólne zaznaczenie zagrożeń płynących ze strony kontaktu z grupą podwórkową:
 - zachowania agresywne;
 - narkotyki, alkohol, tytoń;
 - wywieranie nacisku, prowokowanie;
 - wywieranie presji w przypadku rezygnacji z kontaktów z grupą, poniżanie; oddziaływanie na psychikę;
 - zaczepki słowne, bójki.
2. Burza mózgów: Jak bronić się przed wciągnięciem do paczki?
 - świadomość zagrożeń;
 - asertywność;
 - wsparcie rodziny (to rodzina ma dać poczucie wartości i bezpieczeństwa, nie grupa podwórkowa, jeśli dziecko ma zaspokojone potrzeby emocjonalne związane z wiarą w siebie, nie szuka ich wchodząc w niebezpieczne relacje);
 - przyjaciele;
 - pedagog, wychowawca, nauczyciele (obserwacja, rozpoznawanie problemu, wsparcie rodziny i dziecka);
 - policja;
 - ośrodki parafialne, przyzakonne;
 - ośrodki kulturalne.

V. Podsumowanie - ewaluacja. Uczniowie wypełniają karty ewaluacji:

1. Czego dowiedziałem się na dzisiejszych zajęciach?
2. Czy potrafię obiektywnie ocenić to, co się wokół mnie dzieje? W jaki sposób?
3. W jaki sposób grupa wpływa na moje życie?

Autor: mgr Katarzyna Kołodziejczyk

Konspekt nr 7

Temat: Mój przyjaciel jest inwalidą – jak kształtować podstawy akceptujące niepełnosprawność.

Konspekt zajęć (45min.)

Ławki ustawione są pod ścianą/pod oknem, a uczniowie w kółku siedzą na krzesłach.

Nauczyciel w kilku słowach przedstawia temat zajęć.

I. Ćwiczenie - „burza mózgów”

Instrukcja: Nauczyciel pyta młodzież, jakie zna słownictwo związane z osobami niepełnosprawnymi i zapisuje na tablicy wszystkie propozycje.

Uzupełnia po chwili – o ile nikt nie powiedział: inwalida, osoba niepełnosprawna, ktoś upośledzony...

Podsumowanie: Pokazanie, że niektóre stwierdzenia nie są miłe, a wręcz mogą być obraźliwe. Osoby z różnego rodzaju trudnościami zwykle wolą, gdy mówi się o nich, że są osobami niepełnosprawnymi. Takie stwierdzenie nie uwłacza ich godności ani też specjalnie nie zwraca dużej uwagi na niepełnosprawność. Osoby niepełnosprawne pod wieloma względami mogą i chcą być traktowane tak, jak ich pełnosprawni koledzy.

Cel: Zrozumienie przez młodzież, jakie znaczenie ma nazewnictwo w kwestiach niepełnosprawności.

Czas: 10 min.

II. Ćwiczenie – w grupach

Instrukcja: Nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy.

Każda grupa otrzymuje do wypełnienia taką samą tabelkę (tabelka do powielenia).

DEFINICJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI
JAKIE RODZAJE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZNAM? CO O NICH WIEM?

DEFINICJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

wg WHO (Światowej Organizacji Zdrowia) z 2001 r.

Niepełnosprawność widziana jest jako
„wielowymiarowe zjawisko
wynikające z wzajemnych oddziaływań między ludźmi, a ich
otoczeniem fizycznym oraz społecznym”

JAKIE RODZAJE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZNAM? CO O NICH WIEM?

(KILKA PODSTAWOWYCH INFORMACJI)

Niepełnosprawność intelektualna – w stopniu lekkim, w stopniu umiarkowanym, w stopniu głębokim

(m.in.: częściej niż u „pełnosprawnych” współwystępują wady wzroku, słuchu, niedowład, trudności z mową; niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim – często niewidoczna „gołym okiem”).

Niepełnosprawność ruchowa

(m.in.: uszkodzenia okresowe / trwałe, wrodzone / nabyte, ustabilizowane / progresywne / regresywne, dziedziczne / wrodzone, spowodowane chorobą / urazem / w skutek naturalnych zmian, np.: starzenia się. Dla funkcjonowania z tego typu niepełnosprawnością ważne są: wychowanie, stan zdrowia i sytuacja życiowa oraz wiek).

Niepełnosprawność słuchowa – osoby z niedosłuchem, osoby głuchonieme

(m.in.: zaburzenia funkcji motorycznych w tym trudności z równowagą, ze sprawnością manualną; słabsze rozumienie treści, ubogi zasób słownictwa, trudności w wychwyceniu logicznej kolejności; często trudności emocjonalne).

Niepełnosprawność wzrokowa – osoby słabo widzące, osoby niewidome

(m.in.: zaburzenia wrażliwości na światło, obniżenie ostrości wzroku, łzawienie, zaburzenia widzenia barw; trudność w odbiorze komunikacji niewerbalnej; ograniczenie aktywizacji zawodowej; kłopoty z orientacją w przestrzeni, w samodzielnym poruszaniu się; brak niezależności).

Autyzm

(m.in.: stan wewnętrzny danej osoby, sprzeczny z rzeczywistością, która jest postrzegana często w kategoriach fantazji; tendencja do zajmowania się głównie własnymi marzeniami i czerpanie z nich gratyfikacji; wycofanie, brak kontaktów z innymi ludźmi, trudności z mową oraz komunikacją a także brak więzi i ich nawiązywania; bezpieczeństwo widziane w kategoriach rutyny i tego co powtarzalne).

Podsumowanie: Dyskusja o tym, czym jest niepełnosprawność. Rozmowa, czy skoro każdy z nas ma jakieś ułomności, czasem choruje, ma trudności z kręgosłupem itd., są dni, że gorzej się czuje, czy można powiedzieć, że jesteśmy pełnosprawni? Jakie są w związku z tym różnice między osobami pełnosprawnymi i niepełnosprawnymi? Co wiemy o różnych niepełnosprawnościach?

Cel: Pokazanie, że każdy z nas ma różnego rodzaju trudności, które w jakiś sposób zaburzają nasze funkcjonowanie, podobnie jak u osób niepełnosprawnych. Zapoznanie z kilkoma podstawowymi informacjami o różnych rodzajach niepełnosprawności.

Przekazanie młodzieży, np.: adresów portali gdzie mogą poczytać o różnego rodzaju niepełnosprawnościach, np.: www.niepelnosprawni.pl (w zakładce „Mała Integracja” są materiały do pobrania m.in.: dla nauczycieli), www.hejkoniku.org.pl itd. W zależności od potrzeb i zainteresowania młodzieży.

Czas: 30 min.

III. **Ćwiczenie - rundka na zakończenie „Z czym wychodzę?” – dobrze by było, aby każdy uczeń 1 słowem lub 1 zdaniem powiedział na koniec jak się czuje po zajęciach.**

Czas: 5 min.

Autor: mgr Aleksandra Banasiewicz - Tenerowicz

Temat: Nie jesteś sam.

Cele ogólne:

Dostrzeganie różnorodności postaw i zachowań ludzi.

Rozumienie problemu samotności z powodu trudnej sytuacji społecznej osób znajdujących się w szkole, najbliższym środowisku.

Uświadomienie uczniom, gdzie szukać pomocy i jak okazać pomoc osobom samotnym, w trudnej sytuacji życiowej.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- potrafi dostrzegać cechy indywidualne własne i osób znajdujących się w otoczeniu;
- potrafi określić problemy osób samotnych;
- poznaje uwarunkowania zachowań i postaw osób osamotnionych;
- rozumie potrzebę pomocy osobom samotnym;
- szuka rozwiązań sytuacji trudnych;
- umie współpracować w grupie;
- zna podstawowe formy pomocy osobom osamotnionym z powodu trudnej sytuacji życiowej, społecznej.

Formy pracy:

- zbiorowa;
- praca w grupach.

Metody pracy:

- słowna – rozmowa z przedstawicielem Ośrodka Pomocy Społecznej, objaśnienia, wyjaśnienia, instrukcje, burza mózgów;
- praktyczna – pracowanie planu i plakatu Stowarzyszenia.

Środki dydaktyczne:

Arkusze szarego papieru, farby, markery, plansze do zapisania przykładów z burzy mózgów.

Czas realizacji: 2 godziny lekcyjne.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do tematu zajęć.

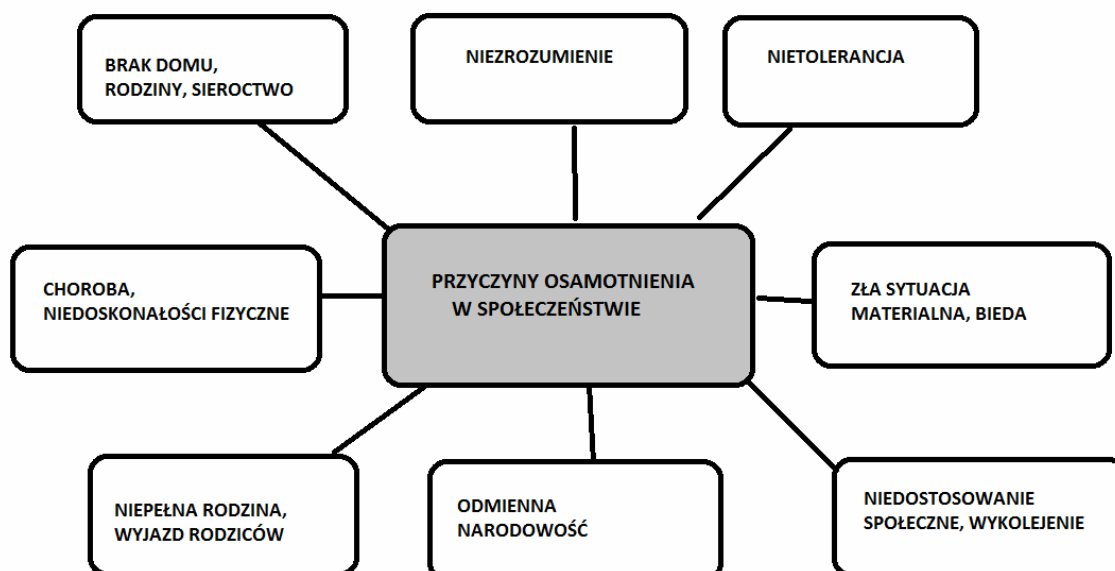
2. Podział zespołu klasowego na czteroosobowe grupy (w tym układzie pozostają do końca zajęć). Każda grupa otrzymuje krótkie zagadnienie do wspólnego opracowania:

- a) *Szkoła organizuje dyskotekę, na którą uczniowie długo czekali. Cała klasa wybiera się, tylko Magda zostaje w domu, ponieważ ma złamaną nogę.*
- Co czuje Magda, dowiadując się, że nie będzie mogła bawić się z innymi?
 - W jaki sposób możesz jej pomóc?
- b) *Na zakończenie roku szkolnego na uroczystości pojawiają się wszyscy rodzice, by pogratulować dzieciom ukończenia kolejnego etapu edukacji. Podczas wręczenia dyplomów kolejno podchodzą do swoich dzieci, by zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie. Gdy nadchodzi kolej Szymona, którego rodzice zginęli w wypadku samochodowym nastaje cisza.*
- Jak czuje się Szymon?
 - Co można było zrobić, by uniknąć tej sytuacji?
- c) *Sylwia uczęszcza do szkoły w zaniedbanych ubraniach, nie ma odłotowych spodni jak jej koleżanki. Podczas przerw woli siedzieć na schodach, niż rozmawiać z innymi. Nie wyjeżdża na wycieczki.*
- Dlaczego Sylwia tak wygląda i zachowuje się?
 - Co czuje?
 - Jak można jej pomóc?

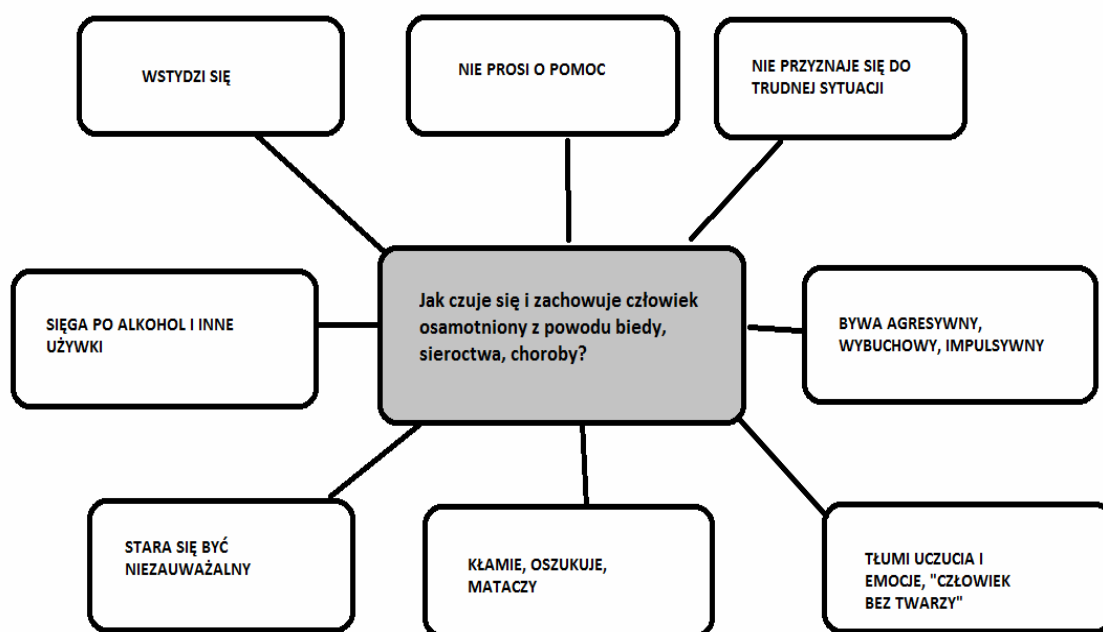
Rozmowa na temat przykładów, nad którymi uczniowie rozpatrywali. Określenie problemu zajęć: samotność i odrzucenie w społeczeństwie.

3. Burza mózgów:

- a) Swobodne wypowiedzi uczniów na temat przyczyn samotności w społeczeństwie. Przykłady uczniowie zapisują na tablicy.

Swobodne wypowiedzi uczniów na temat, jak czuje się i zachowuje wobec innych człowiek osamotniony i odrzucony (biedny, chory, z niepełnej rodziny, sierocny, w domu dziecka)?

4. Rozmowa z zaproszonym gościem z Ośrodka Pomocy Społecznej na temat tego, jak można pomóc osobom, które są osamotnione z powodu trudnej sytuacji życiowej (choroba, rozpad rodziny, zła sytuacja materialna). Gdzie można szukać pomocy?

- a) Poruszenie problemu odpowiedzialności za drugiego człowieka.
- b) Wyjaśnienie skali problemu w społeczeństwie, najbliższym otoczeniu.
- c) Psychologiczne uwarunkowania zachowań i postaw osób osamotnionych z powodu niepełnosprawności, biedy, sieroctwa, rozbicia rodziny.
- d) Wskazanie form pomocy:
 - Ośrodki Pomocy Społecznej, Ośrodki Pomocy Rodzinie;
 - poradnie psychologiczne;
 - współpraca ze specjalistami, pedagogiem, psychologiem szkolnym;
 - dofinansowanie obiadów;
 - wolontariat;
 - fundacje i stowarzyszenia;
 - telefon zaufania 116 123 itd.

5. Praca w grupach.

- a) Uczniowie w czteroosobowych zespołach opracowują krótki plan pracy własnego Stowarzyszenia na rzecz pomocy osobom osamotnionym z powodu trudnej sytuacji życiowej.
- b) Tworzą plakaty określające pracę Stowarzyszenia - promujące walkę z samotnością i pomoc osobom potrzebującym.

Plakat powinien:

- zawierać hasło przewodnie;
- zachęcać do współdziałania na rzecz pomocy osobom potrzebującym/samotnym;
- uwrażliwiać na problem samotności w społeczeństwie;
- zawierać informacje na temat form pracy/ działalności Stowarzyszenia.

6. Wystawa plakatów w sali. Przedstawiciel każdej grupy krótko charakteryzuje przesłanie plakatu oraz plan działań stworzonego Stowarzyszenia.

Autor: mgr Katarzyna Kołodziejczyk

Temat: Przestrzeganie prawa to obowiązek każdego, także ucznia...

Cele ogólne:

Uświadomienie potrzeby przestrzegania prawa.

Rozwijanie umiejętności przewidywania skutków i następstw łamania ustalonych norm postępowania.

Poznanie podstawowych reguł prawa cywilnego i karnego.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- potrafi określić najważniejsze akty prawne stanowiące o przestrzeganiu prawa;
- rozumie obowiązek przestrzegania prawa oraz konsekwencje jego łamania;
- wie, jakie są podstawowe reguły prawa cywilnego i karnego odnoszące się do nieletnich;
- potrafi wypowiadać się na określony i zabiera głos w dyskusji;
- potrafi pracować w grupie.

Formy pracy:

- zbiorowa;
- indywidualna;
- praca w grupach.

Metody pracy:

- słowna – rozmowa nauczająca, objaśnienia, dyskusja (metaplan), burza mózgów;
- praktyczna – metoda „kuli śniegowej”.

Środki dydaktyczne:

Arkusze papieru, markery, kartki.

Czas realizacji: 2 godziny lekcyjne.

Przebieg zajęć:

- I. Powitanie. Wprowadzenie do tematu zajęć: Przestrzeganie prawa to obowiązek każdego, także ucznia – dlaczego?
- II. Wspólne określenie tego, czym jest **prawo** - ogół przepisów i norm prawnych regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności.

III. Burza mózgów: w jakich sytuacjach, gdzie uczniowie spotykają się z koniecznością przestrzegania prawa?

Wskazówka:

Warto nawiązać do podstawowych dokumentów, publikacji określających prawa i obowiązki ucznia, z jakimi uczniowie spotkali się do tej pory: Statut, Program Wychowawczy, Prawa Dziecka wg J. Korczaka, Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela, Konwencja o Prawach Dziecka, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Kodeks Drogowy.

IV. Metaplan. Dyskusja na temat faktycznego stanu przestrzegania przez uczniów praw i obowiązków oraz sposobów poprawienia tego stanu.

Przestrzeganie prawa to obowiązek każdego, także ucznia.	
Jak jest?	Jak powinno być?
<ul style="list-style-type: none"> - spóźnianie na lekcje, wagary, - kłamstwa, oszukiwanie, mataczenie, - przeklinanie, - poniżanie, wywieranie presji na innych, - zastraszanie, - nieprzestrzeganie zasad i reguł, - pobicia, stosowanie przemocy fizycznej, - kradzieże, - niszczenie mienia szkoły, własności innych osób, - używanie alkoholu, marihuany, narkotyków 	<ul style="list-style-type: none"> - przestrzeganie zasad i reguł, - zgodne współzycie w grupie, empatia, - szanowanie innych i siebie, - odmawianie w sytuacjach nakłaniania do zażywania alkoholu, substancji uzależniających, psychoaktywnych, - mówienie prawdy, - uczęszczanie na zajęcia, - nienaruszanie cudzego mienia i godności itd.

- i środków psychotropowych,
- wykorzystywanie seksualne,
- dyskryminacja,
- demoralizacja, itd.

Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?

- unikanie / brak odpowiedzialności,
- chęć łatwego zdobycia pieniędzy,
- zakazany owoc lepiej smakuje,
- wpływ innych osób, chcesz być w grupie – musisz się do niej dostosować,
- przynależność do określonych grup podwórkowych i subkultur młodzieżowych,
- nieumiejętność panowania nad sobą, nad własnymi odruchami,
- brak świadomości zagrożeń i konsekwencji,
- przeklinanie, palenie tytoniu, przejawianie przemocy nad innymi – są sposobem „dowartościowania”,
- problemy w domu, w szkole, brak wsparcia ze strony innych osób,
- brak ingerencji i reakcji na negatywne zachowania i postawy – może wynikać ze strachu przed oprawcami, ze znieczulicy itd.
- lęk przed opinią ze strony kolegów/koleżanek,
- brak więzi - anonimowość lub słabe więzi "sprzyjają" zachowaniom agresywnym.

Wnioski:

np.:

- jeżeli człowiek żyje w jakiejś wspólnotce, musi przestrzegać reguł, jakie w niej obowiązują,
- jeżeli prawo nie jest przestrzegane jest coraz więcej ofiar i oprawców,
- nieprzestrzeganie prawa ma swoje konsekwencje,
- nieprzestrzeganie prawa niszczy osobę, która go nie przestrzega,
- należy podnosić świadomość – co grozi za łamanie prawa?

1. Co grozi za łamanie prawa? Rozmowa z uczniami – przedstawienie podstawowych reguł prawa cywilnego i karnego.

MAŁOLETNI – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia (art. 10 kodeksu cywilnego).

NIELETNI – osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 17 lat art. 10 §1 k.k.

MŁODOCIANY – osoba, która w chwili popełnienia czynu nie ukończyła 21 lat, a w chwili orzekania w pierwszej instancji 24 lat. Jest to szczególna kategoria sprawców dorosłych, wyodrębniona jednak i traktowana odmiennie w przepisach prawa karnego niż sprawcy dorośli art. 115 §10 k.k.

Czynów popełnionych przez osoby nieletnie nie nazywa się przestępstwami i osoby takie nie podlegają

odpowiedzialności karnej. Stosuje się wobec nich środki przewidziane w ustawie z 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich. Ustawa używa pojęcia nieletni w trzech znaczeniach:

- a) osoby, które nie ukończyły 18 lat w stosunku do których stosuje się środki wychowawcze w związku z występującą demoralizacją;
- b) osoby między 13 a 17 rokiem życia wobec których toczy się postępowanie o czyny karalne wypełniające znamiona przestępstw;
- c) osoby do ukończenia 21 roku życia wobec których wykonywane są orzeczone środki wychowawcze lub poprawcze określone w ustawie.

Od zasady, że granicą wiekowa odpowiedzialności karnej jest 17 rok życia przewidziano w kodeksie karnym wyjątki.

DEMORALIZACJA - określone zachowanie niezgodne z obowiązującymi w danej społeczności normami. W stosunku do nieletnich o demoralizacji mówimy wtedy, gdy np. uczeń częściej jest na wagarach niż w szkole, pali papierosy, pije alkohol, zażywa narkotyki, przejawia wulgarne i agresywne zachowania, nie respektuje poleceń rodziców i nauczycieli, przebywa w określonych środowiskach (niestosownych do wieku). O demoralizacji mówimy wówczas, gdy te i inne zachowania trwają dłuższy czas i utrwalają w uczniach złe nawyki.

CZYNY KARALNE - czyny zabronione przez ustawę jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo wykroczenie, a zatem są to czyny określone jako niedozwolone przez kodeks karny, ustawę karnoskarbową lub kodeks wykroczeń. Przestępstwem zaś, jest czyn człowieka zabroniony przez ustawę pod groźbą kary jako zbrodnia lub występki, bezprawny, zawiniony i społecznie niebezpieczny.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA nieletnich w pierwszej kolejności uzależniona jest od pojęcia zdolności do czynności prawnej osoby fizycznej - zwłaszcza od wieku osoby nieletniej. Zgodnie z postanowieniami kodeksu cywilnego (art. 426), małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę. Odpowiedzialność ta jest przeniesiona na osobę sprawującą opiekę nad małoletnim.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA nieletnich, a dokładnie: odpowiedzialność za popełnienie czynu zabronionego pod groźbą kary, została w polskim prawie uregulowana:

- przepisami kodeksu karnego, które przewidują w pewnych wyjątkowych wypadkach możliwość zastosowania do nieletniego ogólnych zasad odpowiedzialności karnej,
- przepisami ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, która reguluje, między innymi postępowanie wobec nieletniego dopuszczającego się czynu zabronionego.

Ustawa ma na celu przeciwdziałanie wszelkim przejawom demoralizacji i przestępczości nieletnich.

Zgodnie z powyższymi przepisami:

- jeżeli nieletni dopuszcza się czynu zabronionego **przed ukończeniem 13 roku życia** - sąd traktuje

popęlnienie takiego czynu wyłącznie jako przejaw demoralizacji nieletniego i może zastosować środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich,

- jeżeli nieletni dopuszcza się czynu zabronionego **między 13 a 17 rokiem życia** - sąd stosuje środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich,

- jeżeli nieletni **ukończył lat 15** i dopuścił się czynu zabronionego takiego jak:

- zamach na życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- zabójstwo i morderstwo,
- umyślne ciężkie uszkodzenie ciała,
- umyślne spowodzenie katastrofy godzącej w bezpieczeństwo powszechne,
- przejęcie kontroli nad statkiem wodnym lub powietrznym przez sprawcę stosującego podstęp, gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu,
- umyślne spowodzenie katastrofy w komunikacji,
- zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z inną osobą,
- wzięcie lub przetrzymanie zakładnika,
- rozboje,

może odpowiadać na zasadach określonych w kodeksie karnym, o ile sąd uzna, że okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności wcześniej stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

- jeżeli sprawca dopuszcza się czynu zabronionego **między 17 a 18 rokiem życia** - sąd stosuje przepisy kodeksu karnego. Wyjątkowo jednak sąd stosuje zamiast kary środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli popełniony czyn jest występkiem, a okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w Polsce karalne jest:

- posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających,
- udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia,
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

Każde z tych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat, a nie ukończył 17 lat. Natomiast z przestępstwem mamy do czynienia w sytuacji, gdy któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 roku życia. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego.

SCHRONISKO DLA NIELETNICH – może do niego trafić nieletni w przypadku, gdy zachodzi obawa ukrycia się nieletniego, zatarcia śladów czynu karalnego, nie można jego ustalić, orzeczenie

o umieszczeniu nieletniego w zakładzie poprawczym natrafia na niedające się usunąć przeszkody (jednak w tym przypadku nieletni może trafić do schroniska maksymalnie na okres 3 miesięcy).

SCHRONISKO INTERWENCYJNE - może do niego trafić nieletni, który: popełnił czyn karalny wymieniony w art. 10 par. 2 Kodeksu Karnego, stwarza poważne zagrożenie społeczne lub zagrożenie dla bezpieczeństwa schroniska zwykłego.

Schroniska te to specjalne placówki opieki całkowitej podlegającej ministerstwu sprawiedliwości. Realizują funkcję diagnostyczną, resocjalizacyjną i zapobiegawczą (zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania sądowego). Kierowani są tu nieletni w wieku 13 - 21 lat, podejrzani o dokonanie czynu karalnego lub przestępstwa, a okoliczności i charakter czynu, stopień demoralizacji i nieskuteczności dotychczasowych środków wychowawczych przemawiają za przyszłym umieszczeniem w zakładzie poprawczym.

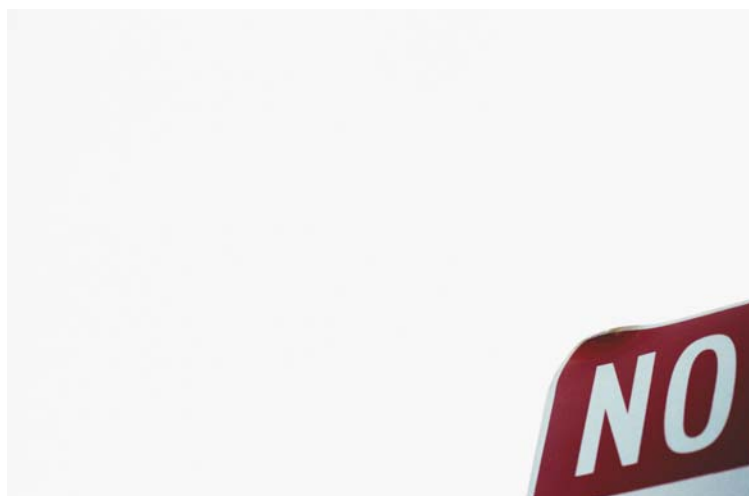
ZAKŁAD POPRAWCZY – jest najsurowszym środkiem stosowanym wobec nieletnich. Decyzja sądu o umieszczeniu nieletniego w zakładzie poprawczym następuje wówczas, gdy zastosowane uprzednio środki wychowawcze nie spowodowały oczekiwanych zmian w zachowaniu i postawach lub też ze względu na wysoki stopień demoralizacji zachodzi przypuszczenie, że inne łagodniejsze środki mogą okazać się zawodne. Do zakładu poprawczego kierowani są nieletni w wieku 13-17 lat.

V. Podsumowanie: Metoda „kuli śniegowej”: Ustanawiamy prawo klasowe.

- a) Nauczyciel przedstawia problem. Zadaniem uczniów jest stworzenie 10 podstawowych praw w zakresie wzajemnych relacji, które będą obowiązywały w klasie oraz 10 kar, które będą stosowane za łamanie tych praw. Ćwiczenie polega na przechodzeniu od pracy indywidualnej do grupowej.
- b) Uczniowie wypisują wszystkie proponowane przykłady na dany temat.
- c) Następnie w parach uczniowie odczytują swoje materiały, dyskutują, wybierają istotne cechy i tworzą wspólną listę praw i kar, które zapisują na kartce.
- d) Pary łączą się w czwórki, czwórki w ósemki itd. W ten sposób ustalają wspólną listę praw i kar, którą zapisują na dużym arkuszu papieru.
- e) Dwóch przedstawicieli zespołu klasowego omawia/ objaśnia ustanowione wspólnie kary i prawa. Wskazówka: Nauczyciel kontroluje, by ustanowione prawa i kary były zgodne z obowiązującym w szkole Statutem.

Autor: mgr Katarzyna Kołodziejczyk

Temat: Asertywność.

Konspekt zajęć (45 min.)

Ławki powinny być ustawione pod ścianą/pod oknem. Dobrze by było, aby uczniowie siedzieli w kółku na krzesłach. Takie ustawienie krzeseł i rezygnacja ze stolików pozwala na swobodniejszą wymianę myśli i pracę o charakterze warsztatowym.

Nauczyciel w kilku słowach przedstawia temat zajęć. Mówi o znaczeniu zmian w życiu każdego z nas.

I. Ćwiczenie – „burza mózgów”

Instrukcja: Nauczyciel pyta uczniów czym jest asertywność. Zapisuje wszystkie odpowiedzi na tablicy. Na zakończenie podkreśla prawidłowe odpowiedzi krótko je omawiając.

Mini wykład:

Asertywność – słowo to nie posiada adekwatnego odpowiednika w języku polskim. Najbliższe znaczeniem są mu „stanowczość” oraz „pewność siebie”. Oznacza posiadanie umiejętności wyrażania własnych uczuć i przekonań z uwzględnieniem zdania i uczuć innych ludzi. To powiedzenie „nie”, nie raniąc innych, a zarazem pokazując własne zdanie.

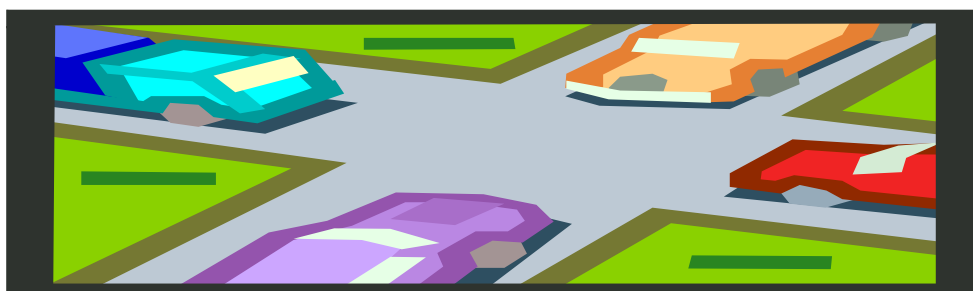
Asertywność jest zachowaniem „leżącym” między agresją i uległością. Można powiedzieć, że agresja to respektowanie własnych praw i lekceważenie praw innych osób, uległość to respektowanie praw innych i lekceważenie własnych, a asertywność to respektowanie i własnych praw i innych osób.

Podsumowanie: Przekazanie uczniom informacji czym jest asertywność oraz celu ćwiczenia.

Cel: Uświadomienie młodzieży czym jest asertywność oraz czym różni się od uległości i od agresji.

Czas: 10 min.

II. Ćwiczenie w grupach

Instrukcja: Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każda z grup dostaje dużą kartkę i flamastry. Zadaniem każdej grupy jest napisanie krzyżówki, której głównym hasłem jest słowo „ASERTYWNOŚĆ”. Każde z haseł krzyżówki musi wiązać się z asertywnością. Grupy mają na to 7-10 min., po czym każda prezentuje swoją krzyżówkę na forum klasy, np.:

A
G
R
E
S
J
A

W
Ł
A
S
N
E
Z
D
A
N
I
E

L
E
K
C
E
W
A
Ż
E
N
I
E
P
R
A
W

S
T
R
A
T
Y

R
E
S
P
E
K
T
O
W
A
N
I
E

Z
Y
S
K
I

P
E
W
N
O
Ś
Ć
S
I
E
B
I
E

N
I
E

S
T
A
N
O
W
C
Z
O
Ś
Ć

U
L
E
G
Ł
O
Ś
Ć

Z
Ł
O
Ś
Ć

Podsumowanie: Nauczyciel omawia hasła krzyżówki pod kątem zgodności z tematem zajęć oraz podaje cel wykonanego zadania.

Cel: Utrwalenie znaczenia pojęcia „asertywność”.

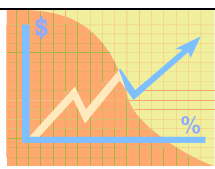
Czas: 15 min.

III. Ćwiczenie w podgrupach

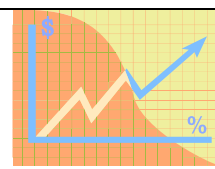

Instrukcja: Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy – dwie grupy dziewczynek i dwie grupy chłopców. Każda z nich dostaje tabelkę do wypełnienia. Nauczyciel informuje, o tym, że po wypełnieniu, grupy będą dzielić się swoimi spostrzeżeniami (tabelki do powielenia poniżej).

Grupa 1

CO ZYSKUJĘ BĘDĄC ASERTYWNĄ?	

Grupa 2

CO ZYSKUJĘ BĘDĄC ASERTYWNYM?	

Grupa 3

CO TRACĘ BĘDĄC ASERTYWNA?

Grupa 4

CO TRACĘ BĘDĄC ASERTYWNYM?

Dla nauczyciela

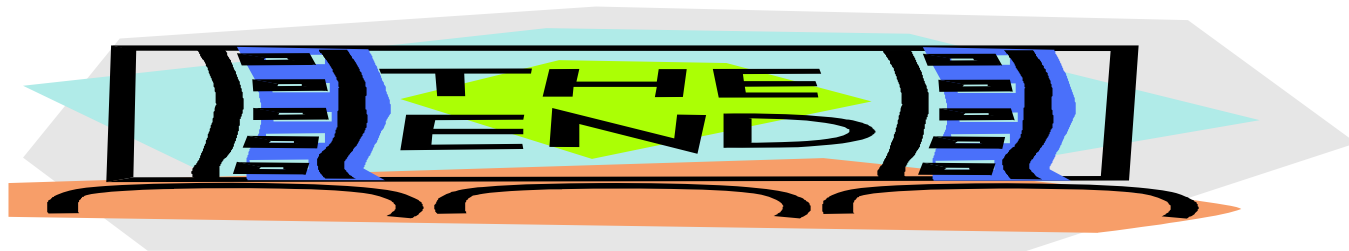
plusy zachowania asertywnego	minusy zachowania asertywnego
wyrażenie własnego zdania	mniejsza ilość znajomych wokół nas
zadowolenie z siebie	niektórzy nie będą nas przez to lubić
szacunek do własnej osoby	niektórzy odbiorą nas jako osoby, które „zadzierają nosa”
wiara we własne możliwości	część znajomych „odwróci” się od nas będąc zaskoczonymi „negatywnymi” zmianami w nas, patrząc z ich perspektywy
uczciwość wobec siebie i innych	
Sposób na osiągnięcie własnych celów	

Podsumowanie: Omówienie zysków i strat wymienionych przez uczniów oraz dodanie zysków i strat z tabelki dla nauczyciela. Zwrócenie uwagi na to, że inaczej mogą widzieć plusy i minusy bycia asertywnym uczennice, a inaczej uczniowie. Dziewczęta mogą, np.: obawiać się, że stracą najlepszą przyjaciółkę albo chłopaka, który bardzo im się podoba a chłopcy mogą bać się, że inni powiedzą, że czegoś odmawiają, bo są „mięczakami” itp.

Cel: Zapoznanie uczniów z plusami i minusami bycia asertywnym, ale też z tym, że zachowanie asertywne procentuje w przyszłości – np.: większy szacunek dla siebie, nie robienie pod dyktando wszystkiego, co inni nam każą, mniejsza frustracja w pracy i w domu.

Czas: 15 min.

IV. Ćwiczenie - rundka na zakończenie „Z czym wychodzę?”

Dobrze by było, aby każdy uczeń 1 słowem lub 1 zdaniem powiedział na koniec jak się czuje po zajęciach.

Nauczyciel na zakończenie raz jeszcze podkreśla istotę zachowań asertywnych.

Czas: 5 min.

Autor: mgr Aleksandra Banasiewicz – Tenerowicz